

Protiv copyrighta i protiv *prava* na no-copyright

Sve ima svoju cijenu. Izgleda da se ništa ne može oteti ovom imperativnom pravilu. Koji god predmet poželjeli moramo platiti. Copyright, “isključivo autorsko pravo na reprodukciju djela” (knjige, CD-a, programa itd.), je izričit primjer utjecaja novca na uređivanje i usmjeravanje naših života.

Kad uđemo u knjižaru i kupimo knjigu, ostavljajući na kasi određeni iznos novca, obično izlazimo zadovoljni što ćemo uživati u proizvodu kojeg smo, navodno, slobodno izabrali. Međutim, stvari stoje drugačije. Naš izbor ovisi o našim financijskim mogućnostima, o izboru knjiga koje je netko “za nas izložio”; taj netko koji je, pak, morao odabrati između knjiga koje je opet netko drugi za njega izabrao. Dakle, čitatelj je uvjetovan izborom knjižara, koji je uvjetovan izborom distributera, koji je uvjetovan izborom izdavača.

Ishod ovog smjera kretanja nema nikakve veze sa našim “znanjem” i našom “kulturom”, njegov jedini rezultat je tekući račun brojnih trgovaca. U svemu tome copyright igra veoma važnu ulogu, određujući izbor izdavača, cijenu knjige i njenu samu prisutnost u knjižari, sve do naše mogućnosti kupnje. Copyright je nužan kako bi obogatio sve one koje iskorištavaju naše želje: za čitanjem knjiga, slušanjem glazbe i brojne druge. Kao svako vlasništvo i ono je krađa.

Iz ovog jednostavnog razmatranja mogli bi zaključiti da tko god ne podržava copyright, bio to onaj tko vjeruje u vlasništvo i izrabljivanje kao i tko ga ne prihvaća, jednostavno se bori protiv ovog svijeta utemeljenog na profitu. No, nije baš tako. Dovoljno je osvrnuti se oko sebe da bi primijetili koliko su pojmovi izmiješani, do te mjere da upravo oni koji nemaju nikakve namjere promijeniti postojeće uređenje kritiziraju copyright, dok ga često koriste baš oni koji bi imali sve razloge protiv.

Pobornici postojećeg podržavaju ukidanje copyrighta zbog promjene sistema vlasti koji, nakon što je stoljećima opstao očuvanjem poretka stvari, danas pretvara inovaciju u jamstvo vlastitog opstanka. Vlast se više ne drži grčevito prošlosti i njenih oblika, naprotiv, reproducira se neprekidnim ažuriranjem, pripremajući budućnost da bi ju kontrolirala. Zato copyright može predstavljati i prepreku dinamičnosti kapitala, smetnju pri kretanju roba i dobara. Zašto bi rob plaćao lance koji ga okivaju; zar nije bezopasnije pokloniti ih, bez izlaganja riziku?

Zbog toga se iza zahtjeva za ukidanjem copyrighta, koje mnogi doživljavaju kao “novo društveno pravo”, krije izričito iziskivanje učinkovitosti, što brža cirkulacija robe, znajući da bi ekonomski gubici možda prouzročeni ukidanjem autorskih prava bili ipak neznatni u odnosu na prednosti (u smislu stabilnosti i društvenog nadzora) koje nudi brzina kretanja proizvoda. Ne znamo da li će kapital biti dovoljno pametan i odreći se izvora profita, kršeći na taj način jedno od svojih temeljnih pravila. Naravno, zvuči nevjerojatno, uzimajući u obzir da bi eventualno ukidanje copyrighta predstavljalo opasan presedan, što ipak ne znači da je nemoguće.

Na koncu, i kad bi se to zaista ostvarilo, da li bi nama donijelo neke korjenite promjene? Bili bi samo “slobodniji” da proizvodimo i konzumiramo robu.

Mudri pobornici ukidanja copyrighta otkrivaju svoju mizernost zahtijevajući da ono postane “društveno pravo”. Zar traženje prava, kakvo god ono bilo, ne predstavlja možda dodatno opravdanje za postojanje države? Tko kaže pravo, kaže obveza. Prava i obveze postoje kad postoji i vanjska sila koja ih može odrediti, njima upravljati te kažnjavati njihovo prekršivanje: to jest država. Demokrati koji osuđuju copyright dodatno potpomažu vlasti, ukazujući na njezine moguće slabe točke, a čak i kad koriste “radikalnu” frazeologiju ne uspijevaju sakriti svoje loše namjere, dok kritiziraju copyright izvlače iz njega korist.

No, osim podanika koji žele “ukinuti” copyright, postoje i anarhisti koji ga ravnodušno koriste. Tražili smo razloge, nekoliko smo ih i našli:

- a. određena mentalna tromost kojom reproduciramo tuđa ponašanja ne dovodeći ih u pitanje;
- b. tajne žudnje onih koji u dnu duše ipak priželjkuju priznanje njihovog genija;
- c. navada tihog životarenja, da bi izbjegli nevolje bolje je platiti, platiti, platiti.

S naše se pak strane odbijanje copyrighta ne svodi na “pravo”, radi se o slobodi. Drugim riječima, borimo se protiv njega zato što želimo uništiti ovakav svijet, dakle i njegova pravila utemeljena na vlasništvu, profitu, radu, hijerarhiji.

Zato svatko može koristiti naš materijal, nije potrebno tražiti nikakve dozvole, nije nas potrebno informirati ili citirati, baš kao što ćemo učiniti i mi, ne obazirući se na moguće kazne ili srdnje.

Uzmi ono što ti je potrebno i što želiš, slobodno i besplatno, bez plaćanja i dopuštenja.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Protiv copyrighta i protiv *prava* na no-copyright

Iz Gratis Edizioni, predgovor katalogu 11./1993.

anarhisticka-biblioteka.net